Ч. 159 Неділя 19 (31) липня 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улице Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостввах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Вісти політичні.

(Каси системи Райфайзена в Галичині. — До ситуациї. — Усліві іспаньско-американьского мира і дальша акция воєнна. — Клопіт Франциї з наслідками справи Драйфуса.)

Щоби прийти в поміч галицким селянам дрібним кредитом, постановив Видїл краєвий завести в краю каси позичкові системи Райфайзена. Каси ті, о котрих ми вже давнійше на иншім місци писали, не суть нічим иншим лиш товариством кредитовим з необмеженою порукою. Отже на послїднім своїм засїданю ухвалив Видїл краєвий одноголосно, залагоджуючи сим справоздане члена Видїлу краєвого, дра Д. Савчака, котрий в сїй справі їздив на специяльні студиї до инших країв, слїдуючі постанови: 1) Видїл краєвий признає пильну і конечну потребу приступити зараз до переведеня орґанїзациї кредиту селяньского; — 2) признає, що до того надають ся найлїпше каси щадничі і позичкові системи Райфайзена; — 3) що орґанїзациєю і контролею тих кас повинен заняти ся сам Видїл краєвий і в тїй цїли треба заложити при Видїлї краєвім осібне бюро на взір бюра заряду краєвої продажи соли; 4) на кошти тої орґанїзациї і надзору зажадати від сойму кредиту 20.000 зр. річно через пятьдесять лїт, а крім того постарати ся в Банку краєвім о 4 проц. кредит отвертий до висоти одного мілїона зр. на фонди оборотові для маючих заснувати ся селяньских кас позичкових. На основі тих принципіяльних ухвал припоручено дотичному департаментови виготовити справоздане до сойму і поставити подрібні внесеня. Справу тую реферував сам маршалок краєвий ґр. Стан. Баденї і є надія, що сойм полагодить єї користно. Чинности касові буде залагоджувати іменем Видїлу краєвого Банк краєвий.

По закритю Ради державної і по першім враженю, яке зробив сей факт, та по голосах о нїм настала повна тишина, котру деякі ґазети перервують тим, що заповідають всїлякі кризи в міністерстві, отже говорять н. пр. о димісиї міністра зелїзниць Віттека і міністра торговлї Бернрайтера. Річ очевидна, що на ті вісти і поголоски не можна спускати ся.

Здає ся, що Сполучені Держави не думають витягати як найдальших консеквенций з іспаньско-американьскої війни і не хотять зовсїм руйнувати Іспанїю, бо в своїх услівях мира не говорять бодай доси нїчого о відшкодованю воєнним і забираню Филипиньских островів. Зато їх плян має, здає ся, далеко важнїйшу і дальшу цїль: догідний приступ до всхідного побережа Азиї, до Хіни, де тепер зачинають господарити на добре Росия, Нїмеччина і Франция, ну та й Анґлїя. З другої сторони хотять они позбути ся всякого неприхильного собі европейского впливу в середземнім американьскім мори, в мори караїбскім. Сполучені Держави ставлять такі услівя мира: Іспанїя має безусловно відступити Сполученим Державам остров Порторіко і кілька поменших островів межи Порторіком а Кубою, та зречи ся всякої суверенности на караїбскім мори. Остров Куба має стати незавсимим. На Филипиньских островах має Іспанїя відступити Сполученим Державам місце на стацию вуглеву або таки в самій Манїлї, або дати деинде тілько землї, що можна би побудувати американьске місто. Американцї боять ся очевидно забирати сї острови, щоби не війти в який конфлїкт з такими державами европейскими як Нїмеччина і Франция і передовсїм хотять тут лиш забезпечити собі догідне місце. Так само жадають они стаций вуглевих на Злодійских островах (Лядронах). Маючи Гавайскі острови і стациї вуглеві на островах Злодійских та на Филипинах могли би они забезпечити собі добру дорогу на случай якоїсь дальшої акциї. О се їм поки що мабуть найбільше розходить ся. Що впрочім стане ся з Филипиньскими островами, чи они лишать ся під верховною властию Іспанії, чи запанують там повстанцї — се Американцям поки що байдуже. На всякий случай европейскі держави не мали би анї причини анї права мішати ся до сеї справи. А коли би Іспанїя пізнїйше схотїла відступити ті острови н. пр. Франциї — як то вже була чутка, то Американцї маючи вже там вуглеву стацию зможуть легко сказати і своє крайне слово.

Розпочаті переговори в справі заключеня мира не спинили ще війни і она веде ся дальше. Іспанцї на Порторіко не всилї ставити опору Американцям, бо суть лихо узброєні і не приготовлені до війни а місцеві жителї бунтують ся. Місто Понсе піддало ся Американцям.

Франция не може дати собі ради з всїлякими Драйфусами і мимоволї насуває ся гадка, що се справа якась дуже нечиста, коли правительство не хоче єї нїяк вияснити і зробити раз конець тїй запутаннинї, котра і на найвисші круги войскові і на правительсто кидає погане сьвітло. Тепер прийшло до конфлїкту межи судиєю слїдчим Бертілїсом а прокуратором державним. Полковник Пікарт подав жалобу на полковника Паті де Клям і судия слїдчий хоче розвести слїдство против Паті'я а прокуратор тому противить ся, бо

---

4)

БОРБА.

Оповіданє з німецко-французскої війни.

(З француского — переповів А. І.)

(Конець).

Делярош не питав більше; то, що учув, було досить, аби єго пригнобити. Відвів доктора до полковника Вінейль а відтак сам вийшов на під і на дах, щоби приглянути ся рухам ворога. Але тепер темна ніч розпростерла ся довкола, нї одна звізда не сьвітила, тяжкі оловяні хмари повисли між небом а землею; крім невиразних зачерків камениць міста, Делярош не міг нїчого розріжнити. Дивив ся з розпукою в темну, чорну пропасть і здавалось єму, що бачить там напротив себе кровавими буквами виписане слово: „Завтра“.

Вслухував ся пригноблений в тишину ночи і здавалось єму, що з усїх сторін долїтають до него глухі зойки, нарікання, плач. Вернув чим скорше на долину, замкнув ся сам в сальонї, кинув ся на фотель і гадав о тім сумнім завтрі, о сльозах, о недоли тисячів, яке завтра принесе з собою, і так минула єму ніч.

Розвиднювалось і Маврикий пробудив ся; двигнув голову з подушок, звернув очи до вікна, страшні спомини тиснули ся до єго голови: програна битва, утеча, знищенє, всьо, що перебув, з найдрібнїйшими обставинами пересувало ся перед єго очима, терпів страшно, гадаючи о тім....

По тамтих прийшли инші спомини до єго уяви: станули єму в памяти оповіданя єго дїдуся, того хороброго воїна великої цїсарскої армії; жаль обудив ся в єго серци, що не жив в тамтих часах, був би хоробрим лицарем, чув то; був би оглядав славу Франциї, а тепер такий слабий зденервований як женщина і мусить глядїти на смерть Франциї....

Заридав голосно, зложив руки і укляк.

— Боже — скрикнув — забери мене з тої землї, заки стане ся та страшна річ, що мусить стати ся, забери всїх, що терплять так, як я.

Жан обудив ся і сїв на земли.

— А тобі що? — спитав здивований.

— Питаєш? — відповів з докором Маврикий — вибила для нас послїдна година.

— Що ти плетеш? — сказав Жан з обуренєм.

Ті слова, вимовлені голосно, обудили Генрику; прийшла сказати братови „добрий день.“

— Добре, що приходите — повитав єї Жан — насваріть на него, заслужив на то.

Маврикий обтер сльози, витягнув руки до сестри і обоє устиснули ся.

— Моя бідна сестричко, ти хоробрійша як я — сказав — не плачеш, але я знаю, що терпиш, ти так єго любила. Що ти тепер зробиш з собою? Я не в силї опікуватись.

Генрика заслонила єму рукою уста, хотїла щось сказати, коли роздали ся чиїсь кроки в сусїдній комнатї. Війшов Делярош.

— Розбійники — сказав. — Чи знаєте, що они хотять зробити? Мають спалити Седан, мають єго збурити, як збурили Базейль.

В тім побачив Генрику....

— Не віддали тобі тїла.... — відозвав ся до неї — бідний Вайс.... в тїй хвили стрітив я нашого пекаря. Виходив від нас з кухнї, був вчера в Базейль, казав менї, що кинули єго до горіючого дому.

Роздав ся розпачливий крик в комнатї. Генрика з плачем кинула ся на груди брата, сили душі опустили єї. Отже й тої потїхи не дав їй Господь, щоби тїло улюбленого чоловіка похоронила по християньски, аби велїла усипати єму могилу, аби часом погадала на нїй о нїм.

Маврикий обняв єї раменем, притулив до серця і плакав над нею; їх сльози мішали ся. Делярош подивив ся на неї, зітхнув і почав оповідати всьо, що чув від військового лїкаря. Они сперши не слухали єго, відтак перестали обоє плакати і обернули блїді лиця до него та забули о Вайсї.

* *
*

Капітуляция була підписана. Маврикий і Жан учули послїдний раз веселі звуки француской трубки. Разом з иншими ішли як полонені до німецкої границї. По правій і лївій сторонї, з карабінами на рамени, поступали по-

каже, що цивілний судия не має права вести слідства против официра в службі. Оба відкликали ся до висшого суду. — Член леґії гонорової Барбіє зрік ся ордера тої леґії і звернув его назад а до канцлера тої леґії написав: Суть люди, котрим робить ся честь леґією гоноровою. До таких я належу. Суть знов люди, котрі собою роблять честь леґії гоноровій; таким єсть Золя, котрий хотів очистити Францию з болота. Уважаю за свій обовязок виступити із звязи, з котрої виключено Золю. З такою самою радостию, з якою я приймав мій хрест официрский, з такою самою звертаю его тепер назад.

Новинки.

Львів дня 30-го липня 1898.

— **Є. Е. п. Намістник** гр. Лев Пінїньский виїздить нинї до Відня. II. Намістник задержить ся по дорозї в Гумнисках у кн. Санґушка і перебуде там нинїшний вечер. Завтра забавить Є. Екселенция пів дня в Кракові.

— **Мінїстерство просьвіти** в порозуміню з Мінїстерством скарбу позволило на відкрите 5-ої кляси ґімназияльної в Бучачи в роцї шкільнім 1898/9. — Пята кляса буде відкрита в будинку ОО. Василиянів, а в жовтни перенесе ся до нового будинку, котрого будова на жовтень буде вже готова.

— **Ц. к. краєва Рада шкільна** ухвалила між иншим на засїданю з дня 23-го липня с. р.: 1) Затвердити іменованя о. Ник. Трембицкого на дух. члена обр. лат. і о. Алекс. Слюсарчука на духовного члена обр. греко-кат. до ц. к. Ради шк. окр. в Печенїжинї; о. Айм. Зьолковского на дух. члена обр. лат. до ц. к. окр. Ради шк. в Богородчанах; 2) затвердити вибір о. Ів. Шмериковского і Ів. Ясеницкого на відпоручників ради пов. до ц. к. окр. ради шк. в Печенїжинї; вибір Маври Гесля на представителя жидівскої релїґії до ц. к. окр. ради шк. в Печенїжинї; 3) визначити на представителя учительства до ц. к. окр. Ради шк. в Богородчанах Гр. Скульского, управит. нар. шк. в Лисьци містї; на представителя учительства до ц. к. окр. Ради шк. в Жовкви Йос. Велька управ. муж. шк. в Жовкві; 4) іменувати учителями: Ант. Кица управит. 5-кл. муж. школи в Добромили, Кар. Електоровича управит. 6-кл. муж. шк. в Теребовли, о. Юл. Дзеровича катихитом при 5-кл. женьскій школї виділ. в Бродах, Богум. Лїґензу учителькою 1-кл. шк. в Вербици, Фел. Ганулївну управит. 2-кл. шк. в Верини. Леон. Лукашевича управит. 6-кл. шк. муж. в Дрогобичи, Ванду Гутовску молод. учит. 5-кл. міш. шк. в Радехові, Ал. Бараньску учит. 5-к. шк. виділової женьскої в Бродах, Людв. Буржиньского стар. учит. 5-кл. муж. шк. ім. сьв. Мартина у Львові, Андр. Маренина учит. 1-кл. шк. нар. в Наконечнім ад Яворів, Ольгу Гукевич учит. 1-кл. шк. в Квашенинї; 5) іменувати суплентами в реальних школах: Ів. Заморского і Вит. Новака в Кракові, Юл. Гавля в Тернополи і 6) іменувати Ів. Филипчака заступником учителя в учитель. семинарії в Самборі і Казим. Салустовича суплентом школи вправ в Ряшеві; 7) перенести суплентів в середних школах: Алекс. Крохмалюка з рускої ґімн. у Львові до польскої ґімн. в Коломиї, Вікт. Масляка з Станиславова до польскої ґімн. в Перемишли, Володим. Стемпеня з Тернополя до V-ої ґімн. у Львові, Вас. Грицевича з Коломиї до ґімн. в Бучачи, Яросл. Вітошиньского з Бучача до рускої ґімн. в Коломиї, Софр. Матвіяса з Коломиї до польскої ґімн. в Перемишли; 8) перемінити 5-кл. мужеску школу ім. сьв. Мартина у Львові на 6-кл. від 1-го вересня 1898; 9) вилучити громаду Ангелївку з округа шкільного в Тлустім, заліщицкого повіта, від 1-го вересня 1898 р.: 9) приймити до відомости справоздане кр. інспектора шкільного з люстрациї народних шкіл в повітах чортківскім і бучацкім; 10) признати для ужитку в середних школах книжку: „А. Тороньский. Лїтурґіка“. Друге видане. Львів 1898. Цїна 1 корона 60 гелєрів.

— **Почтовий уряд** в Любелли, жовківского повіта, буде звинений з днем 1-го серпня с. р. З тої причини придїлено громади Пристань, Шишаки, Казумин і Любеллю та двірскі обшари Бутини, Пристань і Любеллю до округа доручень ц. к. почтового уряду в Мостах великих, а громаду Бееїди до уряду почтового в Добросинї.

— **Будова Преображеньскої** (другої городскої) **церкви у Львові** при Народнім Домі вже близько докінченя. Ще місяць енерґічної роботи, а дотеперішні робітники уступлять і зачне ся нова робота — устроєне церкви. І се дїло вже підготовляє ся. Запрестольна ікона Преображеня Господного в роботї, переговори о виготовлене іконостаса кінчать ся, дзвони виготовляють ся, так само лавки для дам і старців. Може бути, що вже з початком сеї зими зачнуть ся богослуженя в новій церкви.

— **Підводний тунель.** Комісия француских і іспаньских технїків працює над пляном получення Европи з Африкою підводним тунелем. Найвузше місце ґібральтарского проливу є 14 кільометрів широке; море зате глубоке там на 600 метрів. Яко найдогіднїйшу точку вибрано місце на захід від Ґібральтара, де широта проливу виносить 32 кільометрів, а глубина моря 400 метрів. Довжина тунеля винесе понад 40 кільометрів. Кошти будови обчисляють на 243 мілїонів франків, а роботи будуть тревати около 10 лїт.

— **Виродок.** В Виткові новім уродила ся одній жидівцї дивна дитина. Голова була звіряча і звернена лицем в ту сторону, де нормально у людий росте волосе. Очий не було цїлком, лиш два кусники мяса в їх місци. Лице було цїлком подібне до жаби. Виродок жив два днї.

— **Драма яких богато.** В Сибінї в Семигородї жило молоде подруже, звінчане перед роком. Він оженив ся з 19-лїтною панною, богатою і дуже образованою. Від якогось часу она удержувала любовні зносини з иньшим мужчиною, постійним приятелем дому, о чім молодий подруг не знав нїчого. Дня 20. є. м. відбула ся в Сибінї велика забава, на котру запрошено молоде подруже і приятеля дому. Коли чоловік рішив ся іти на забаву, она постановила провести сей вечір у своїх родичів, бо чула ся нездоровою. На забаві звернула его увагу неприсутность приятеля дому. Передчуте чогось злого заволоділо его душею; він без надуми повернув домів і узрів в вікнах свого помешканя сьвітло. Війшов до середини і застав там жінку і свого приятеля. Розпочала ся страшна борба на ножі межи зрадженим подругом а уводителем, серед котрої она утїкла до своїх родичів. Борба тревала довго, аж вкінци приятель дому, поранений страшно на цїлім тїлї, упав на землю і віддав духа. Зраджений чоловік віддав ся в руки полициї.

— **Помер** о. Володимир Климкович, греко-кат. парох в Новоселици, снятиньского деканата, дня 21-го с. м. в 57-ім роцї житя, а 27-ім сьвященьства.

Господарство, промисл, торговля, гіґієна і вихованє.

Добрі ради.

— Вина овочеві. (Після Беґтнера. — VIII.) — 6) С т я г а н є в и н а д о ф л я ш о к: Для щоденного домашного ужитку не треба вина стягати до фляшок; его держить ся в бочцї і пє ся просто з неї. Селяни в Німеччинї, що роблять собі яблочник, зачинають его пити, коли він ще солодкий, і пють аж до часу, коли він зовсїм виробить, розуміє ся, починаючи що раз то нову бочку. Вина овочеві стягає ся до фляшок аж тогди, коли вже зовсїм виробили і виклярували ся, а то пізнає ся так: До чистої, білої шклянки наливає ся вина і ставить ся его на 24 годин в теплій комнатї. Коли по тім часї вино стане мутне, то знак, що оно ще добре не виробило, може ще киснути, а тогди не треба его стягати до фляшок. Можна однакож і скорше спускати до фляшок, але тогди треба вино по якімсь часї знов осто-

---

при них пруські вояки і стерегли, аби котрий не утїк. Острі звуки нїмецких труб віддавали ся від часу до часу.... Мали іти на Седан. Маврикий утїшив ся, догадавши ся о тім.

— Може побачу Генрику — погадав.

Але его радість зникла, коли війшли на передмісте: в дверях і вікнах камениць, які минали, бачили сумні лиця їх мешканців. Мовчки приглядали ся они воякам, їх погляди здавалось робили їм докори, що стягнули на Францию ганьбу. Румянець встиду і упокореня вибіг на лиця Маврикия, він спустив чоло і ішов пригноблений. Жан менше вразливий як він, а богато практичнїйший не гадав о тім, що думуть о них мешканцї Седана, але о тім, що зробив велику дурницю, бо в поспіху не лиш що сам нїчого не їв, але не памятав, аби Маврикий чим покріпив ся. Пустили ся оба не ївши в дорогу і нїчого з собою не взяли.

— Не задовго стане нам докучати голод — говорив собі в душі. — Вже менше о мене, але малий може знов зімлїти.

Богато мусїло так само зробити як і він, бо витягали руки до приглядаючих ся їм мешканців Седана і кликали голосно:

— Хлїба!

Один високий, білявий вояк витягнув в гору руку, блиснув золотим грошем і крикнув:

— Дайте їсти, заплачу.

Втім капраль побачив склепик, в нїм купу булок. Добув з кишенї гроші і хотів підійти до склепику, але Прусак, що ішов побіч него, пхнув его кольбою, а капітан прискочив до рядів з револьвером в руцї.

— Хто важить ся вийти з ряду, тому голову розвалю — крикнув.

На такі слова всї опустили руки і покірно пішли дальше. Ішли як стадо овець, гнане батогом. Маврикий кидав на капітана понурий погляд, але мовчав. Богато робило так само.

Так минули Седан, відтак Базейль, котрого доми ще горіли. Майже цїле місточко було збурене, лишило ся хиба десять камениць. Вкінци в сїльци Дузі задержали ся на довший відпочинок.

Утомлені довгим маршем і заморені голодом кинули ся полонені на траву, щоби покріпити ся сном. Кілька милосердних женщин принесло їм хлїба і вина, але Прусаки відогнали їх, відобрали їм фляшки з вином і пючи его самі, сьміяли ся з женщин і своїх полонених. Жан і Маврикий подїлили ся хлїбом, що їм кинула в Седанї з вікна панї Делярош і попили его горівкою, яку дістали по дорозї від одного селянина.

По годинї відпочинку приказано їм встати. На нічліг мали іти до Музон. Неодин підносив ся зойкаючи, так его болїли кости, більша половина познимала чоботи, бо мали покалїчені ноги і ішли босо дальше. Один ледве поступив кілька кроків упав на землю. Прусаки лишили его самого без нїякої помочи в чистім поли; забрали его відтак селяни з поблизького села і пригулили у себе.

Маврикий чув, що сили его також опускають, всьо его дразнило: скорий похід, глота, звуки труб. Був би плакав, так був роздразнений.

Був певний, що не дійде до границї, що по дорозї розібє собі голову. Милосердні погляди селян соромили его, а на гадку як будуть з них глумити ся Нїмцї, коли перейдуть границю, як замкнуть їх в казаматах, брала его розпука.

— Нї, нї... сто раз лїпше умерти, як діждати такої ганьби! — крикнув нараз голосно і торкнув Жана. — Слухай — сказав, похиливши ся до него — бачиш той чорний ліс он-там?

— Бачу — відповів Жан.

— Як дійдемо до него, утїкнемо; границя Бельгії так близько — шепнув Маврикий. Жан здвигнув плечима і поглянув на него.

— Чи ти одурів? — спитав холодно. — Таж за нами будуть стріляти і обох нас убють.

Маврикий лиш рукою махнув, немов би хотів сказати „ет, що там“.

— А хоч би навіть удало ся нам звідси утечи — говорив дальше Жан — то що зробиш з мундуром, десять раз пізнають, тебе по нїм, заки добіжиш до границї; пізнають зловлять і відведуть до того чорта, що нас провадить і ще гірше нам буде. Нї, нї, нїколи не позволю тобі зробити такої дурницї.

Маврикий не відповідав нїчого, але не стратив ще охоти до утечі. В болотнистій низинї під містом Музон розложено ся на ніч. Французи були такі утомлені, що Прусаки мусїли за них розбити шатра. Капітан пішов до міста, сторожа злагіднїла, дозволила дїтям і женщинам принести полоненим овочів, вина і

рожно зливати до нових фляшок. До спускання вина у фляшки треба мати склянну лійку. Фляшку треба добре вимити водою, до котрої дає ся трохи галуну а до фляшки треба насипати шрогу і добре трясти нею. Фляшки відтак закорковує ся і лякує ся, але межи вином а корком повинно бути порожне місце бодай на палець.

Переписка господарска.

Ів. Проц. в Словіті: Як нищити вовчка в шпихлїри? Насамперед треба знати, що єсть два роди червачків, котрі в шпихлїрях роблять велику шкоду, і обох господарі називають звичайно „вовчками", лиш кажуть, що один білий а другий чорний. Перший з них, то міль зернянна, маленький мотилик, що лїтає від мая до липня і держить ся по шпихлїрях. Самачка зносить яєчка на зерна жита або пшениці, а з них вилазять маленькі, жовтаво-білі усільничкп — білий вовчок — котрі виїдають муку в зерні і злїплюють покілька зерен разом. В осени опрядує ся усільничка і так зимує; аж на весну слїдуючого року она переображає ся в куклу, з котрої до двох тиждний вилїтає мотилик. Сего вовчка нищить ся так само як і чорного способами, які будуть подані низше, а крім того не треба ще й обмітати паутини, бо в ню ловлять ся мотилики. Отже видите: і паук помагає чоловікови господарити, і коли господар недбалий, то бодай паук робить за него роботу. — Другий, чорний вовчок, то малесенький хрущок, званий також вовчком житним або ґерґелицею; він сам єсть чорно-бурий а єго червачки блїдо-жовті. Головка у того хрущика продовжена риловато і він сидить в дереві в шпарах; з весною він вилазить та лїзе в купи збіжа. Тут складає він на зеренця жита або пшениці яєчка, з котрих до 14 днів вилазять згадані повисше червачки і виїдають муку в зерні так, що лишають з него лиш саму плївку. Червачок при тім росте і лїзе з одного зерна в друге доти, аж прийде час, коли він у вигризенім зерні переобразов, є ся в куклу. В червни вилазить з кукли вже готовий хрущик, парує ся і самичка зносить знов яєчка на зернях, а з них вилазять знов червачки, аж у вересни або з початком жовтня виродяжують ся з них знов хрущики. Сі послїдні зимують вже в дереві а з весною зачинає ся знов то само. Задля того, що вовчок житний зносить богато яєчок і множить ся кілька разів до року, то він може в шпихлїри наробити дуже богато шкоди. Вовчок житний держить ся головно жита і пшениці, але коли то збіже забрати із шпихлїря а зсипати овес та ячмінь, то він і на се збіже переходить; не тикає лиш гороху і гречки. Само віяне збіжа не поможе нїчого, бо скоро на зернах суть яєчка, то они лишать ся і вовчок буде множити ся знову. Отже треба так робити: 1) Насамперед в маю і в червни, коли в шпихлїри найменше збіжа, треба ті запаси які ще лишили ся, змолоти на муку або пошротувати на корм а цїлий шпихлїр добре очистити. Всї стіни, поміст і взагалї все дерево і шпари в нїм треба намастити сірковокислим вапном (Calcinmbisulfid) а відтак вимити і добре вишурувати кілька разів міцним лугом. Але що сїркавого вапна не всюди можна дістати, то треба бодай добре вимити лугом а відтак скропити сосновим олїєм (неочищеною терпентинею) або порозкидати по землї соснові смоляки, в котрих богато живиці, а також повкладати смоляки до збіжа. Коли би мимо того вовчки показали ся, то треба понакладати на дошках і понавішувати на стїнах кусні старого кожуха, або цїлі овечі кожі а бодай якого грубого сукна. Вовчки люблять ховати ся у вовнї, а коли кожі винести що 8 або 10 днів і витріпати, то можна тим способом винищити сотки вовчків житних і молї. Розуміє ся, що відтак треба сьвіжі кожі розложити. — 2) Добре єсть також обложити збіже листєм з волоского оріха, бо запаху того листя подібно як запаху живиці вовчки не люблять. — 3) Убивати вовчки хльоровим ґазом: Розкладає ся на мисочках хльорове вапно; перед тим замикає ся щільно всї отвори і затикає ся шпари. Відтак зачинає ся від послїдної мисочки і наливає ся на хльорове вапно салїтрової кислоти (міцного шайдвасеру — одно і друге купує ся в аптиці) і втікає ся чим борше до другої, до третої і так дальше чим раз близше дверий і наконець замикає ся двері за собою. З политого шайдвасером хлюрового вапна добуває ся дуже небезпечний, троячий ґаз і длятого треба зважати, щоби єго не вдихати і утїкати чим борше. За 15 до 20 годин можна шпихлїр отворити і провітрити а тогди побачить ся, що всї вовчки вигинули. — 4) З весною наносити до шпихлїря через 8 до 12 днів споро мурашок до шпихлїря і там їх випускати. Мурашки виїдять до 14 днів всї червачки а відтак самі розлїзуть ся, а коли би ще які лишили ся, то досить покропити трошки карболем, а они зовсїм щезнуть. — **Процайлівна:** Цитрини і пальми найлїпше не плекати у вазонах, бо они нїколи не удадуть ся; суть то ростини, котрі удають ся у нас лиш в теплївнях, вимагають відповідної теплоти і вогкости і лиш практичний городник може вивести з них красні деревця. Цитрина у вазонї виростє, що правда, в маленьке деревце та навіть буде й не зле держати ся, але до того не доведете нїколи, щоби она розросла ся в таке дерево, як то иноді можна побачити в оранжериях, щоби цвила і родила овочі. Само вже слово оранжерия вказує, що суть окремі теплївні, де виводять оранжі, значить ся цитрини і помаранчі. Отже шкода всего заходу. Присланими двома листками зробили Ви нам трохи клопоту, бо з них самих не можемо знати, що то за ростина. То можемо лиш сказати, що то не правдива пальма; а коли Вам прислано за „пальму" то хиба лиш для того, що вигляд цїлої ростини нагадує трохи пальму. Ми здогадуємо ся, чи то може не єсть ростина звана по ботанїчному Aralia spinosa (з рода ростин блющниковатих), бо має на галузцї і на головнім реберци листків кольці. В такім случаю вимагала би она пісковатої землї з інспектів і вересовини; держати треба єї в яснім місци і на холоді та часто підливати. — **Вас. Ром. в Хор.:** Корову перед отїленєм треба годувати головно добрим сїном, отрубами і макухами. На 6 до 8 недїль перед отїленєм треба перестати корову доїти; але суть корови, що аж до самого отїленя дають молоко. Треба вистерігати ся давати корові такої пашї, від котрої она може скинути отже: стухле і спліснїле сїно, сирі бараболї і бурачинє, зовсїм сьвіже сїно, зелену пашу, котру стяв приморозок, квасну брагу; треба уважати на то, щоби корова не від разу переходила з сухої пашї на зелену, або з зеленої на суху. Також треба уважати на то, щоби в отрубах не було приспору (матки зіжевої). (На дальші питаня відповідь пізнїйше).

Телеґрами.

Ню-Порт Нюс 30 липня. Під командою ґен. Брука відплив корпус зложений з 5119 вояків і 119 офіцирів.

Петербург 30 липня. Цар надїлив румуньского міністра Стурдзу ордером білого орла; прочі члени сьвіти румуньского короля дістали також відзнаки.

Вашінґтон 30 липня. В услівях іспаньского мира сказано, що Сполучені Держави не беруть на себе сплати довгів Куби і Порторіка.

Канеа 30 липня. Збори народні вибрали екзекутивний комітет, котрий при участи консулїв має виготовити реґулямін.

Мадрид 30 липня. Анї урядові анї приватні вісти не потверджують чутки о капітуляциї Манїлї.

хлїба; товпа перекупок наповнила табор, хто мав гроші наїв ся і напив до сита. Але Маврикий не хотїв нїчого їсти, він заєдно гадав, як би утечи.

— Тепер всьо нам сприяє — шептав Жанови до уха — ніч чорна, товпа міщан в таборі.... навіть не доглянули би нас....

— То втїкаймо — рішив ся вкінци й Жан.

Не лише поживу принесли міщанки Музон до табору, але й біле, бо знали що в таборі єї нема. Якась молода дївчина приступила до Маврикия з кошиком, в котрім лежало кілька бохонцїв хлїба, а коли Маврикий похилив ся, аби взяти собі один, она піднесла ся на пальцях і шепнула єму до уха:

— Маю одїня робітничі — відтак голосно крикнула:

— Хто купить хлїба!

Маврикий взяв цїлий кошик і хотїв їй дати двайцять франків, але она скоро відтягнула руку і кивнувши головою відійшла.

Маврикий і Жан не знали спершу, що почати з кошем.

— А як нас побачить сторожа? — питав Жан.

Але якось нїхто не дивив ся на них, отже увійшли до порожного шатра і переодягли ся; Маврикий мав на собі цїлий одяг робітника: блюзу, штани і шапку; Жанови бракувало шапки. Вийшов з голою головою. Нараз увидів старого крамаря, що торгував циґарами; мав він на голові дїравий капелюх; підійшов до него і порозумів ся з ним по тиху, купив капелюх і товар, капелюх насунув на очи, коробку з циґарами завісив на грудях, кивнув на Маврикия і почав зміненим голосом кричати: „Штука, три франки, циґара з Брукселї!" та пустив ся по таборі, але поволи наближав ся до виходу; зараз за ним ішов Маврикий. Купували свої і Прусаки, нїхто не пізнав єго, бо ніч дуже темна. Розпродавши всьо, сховав гроші до кишенї і вийшли з табору. Маврикий майже біг.

— Не так скоро — упоминав єго Жан — ще догадають ся.

Але мимоволї ішов і він приспішеним кроком.

Утомлені дійшли до розстайної дороги, при котрій видко було якусь коршму; кількох міщан і кількох німецких вояків стояло при нїй, серця забили їм неспокійно, але удали байдужих і підійшли до коршми та промовили кілька слів з стоячими перед нею. Жан обернув ся до того, що стояв в самих дверех сїний; єго лице будило в нїм довірє.

— Чи на дорозї до Бельґії стоїть варта? — спитав.

— Стоїть, але можна єї обминути ідучи лїсом.

Жан кивнув єму головою і пішли дальше. Небавом окружив їх темний, мовчаливий лїс; зворушенє заволодїло обома. Не сумнївали ся, що уратовані. Кинулись собі в обійми, Маврикий розплакав ся як дитина.

Були за бельґійскою границею, безпечні від пруской погонї.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).